

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการไต่สวนมูลฟ้องในคดีอาญา¹

ปฐวี วณิชกิจไพศาล²

การที่ศาลประทับฟ้องบุคคลโดยอ้อมกระทบกระเทือนถึงสิทธิและเสรีภาพ และส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงเกียรติคุณของบุคคลนั้นทั้งอาจทำให้บุคคลดังกล่าวต้อง ถูกคุมขังในระหว่างการพิจารณาคดีหากไม่ได้รับการประกันตัวจากศาล ดังนั้น กฎหมายจึงบัญญัติให้มีการไต่สวนมูลฟ้องก่อนประทับฟ้อง ไม่ว่าจะเป็นกรณีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์หรือราษฎรเป็นโจทก์ โดยมีหลักการสำคัญที่จะช่วยคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของจำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง 2 ประการคือ

1) การก่อกองมูลคดี การไต่สวนมูลฟ้องเป็นมาตรการหนึ่งที่จะช่วยคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน เพื่อป้องกันไม่ให้นำคดีที่ไม่มีมูลหรือไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอมาฟ้องต่อศาลโดยให้ศาลเป็นผู้ก่อกองคดีในเบื้องต้นก่อนว่า คดีดังกล่าวมีมูลเพียงพอที่ศาลจะประทับฟ้องไว้พิจารณาต่อไปหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้อง เนื่องจากในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องจะยื่นฟ้องหรือไม่ขึ้นอยู่กับที่การพิจารณาตัดสินใจของราษฎรเองโดยไม่ผ่านการสอบสวนความผิดนั้นมาก่อนเหมือนในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ดังนั้น กฎหมายจึงประสงค์ที่จะคุ้มครองจำเลยผู้ถูกฟ้องไม่ให้ต้องได้รับความเดือดร้อนจากการตกเป็นจำเลยในคดีอาญาจนกว่าศาลจะตรวจสอบในเบื้องต้นแล้วว่า คดีของโจทก์มีมูลเพียงพอที่ศาลจะประทับฟ้องไว้พิจารณา ส่วนในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์กฎหมายบัญญัติให้เป็นดุลพินิจของศาลที่จะไต่สวนมูลฟ้องหรือไม่ก็ได้ เพราะคดีได้ผ่านการตรวจสอบโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐมาแล้วถึง ขั้นตอน คือ การสอบสวน การสั่งคดีของพนักงานสอบสวนและการสั่งฟ้องของพนักงานอัยการ

2) หลักการฟังความทุกฝ่าย คือ การเปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาสามารถแก้ข้อกล่าวหาได้ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องด้วยการรับฟังข้อเท็จจริงจากผู้กล่าวหาและผู้ถูกกล่าวหาเพื่อเป็นการประกันสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาที่จะมีโอกาสต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง เนื่องจากการดำเนินคดีอาญาระบบกล่าวหา ผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการถูกกล่าวหา ดังนั้น ผู้ถูกกล่าวหาจึงควรมีสถานะต่างๆ ในอันที่จะสามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ถูกกล่าวหา

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระเรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการไต่สวนมูลฟ้องในคดีอาญา โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ศิริสมบูรณ์เวช และกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์สุพร วงศ์ทองสรณ์ และรองศาสตราจารย์ประเทือง ธนียผล

² นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารงานยุติธรรม คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

จะต้องได้รับทราบว่าเขาถูกกล่าวหาอย่างไรหรือถูกฟ้องว่าอย่างไร เพื่อจะได้มีโอกาสในการแก้ข้อกล่าวหาในชั้นเจ้าพนักงานหรือให้การแก้ข้อหาในฟ้องในชั้นไต่สวน
มูลฟ้องได้อย่างถูกต้อง จึงต้องฟังข้อเท็จจริงจากทั้งสองฝ่ายมิใช่รับฟังข้อเท็จจริงเฉพาะฝ่ายผู้กล่าวหา

ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ จำเลยมีสิทธิที่จะยื่นคำให้การได้ ซึ่งพอที่จะถือได้ว่าเป็นการรับฟังความฝ่ายจำเลยในระดับหนึ่งแล้ว เพียงแต่จำเลยไม่มีสิทธินำสืบพยาน ส่วนในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ จำเลยไม่มีสิทธิให้การและ นำสืบพยานจึงถือว่ายังไม่มี การฟังความฝ่ายจำเลยในชั้นนี้ แม้ในชั้นไต่สวน มูลฟ้องศาล ไม่มีภาระหน้าที่ถึงขนาดต้องรับฟัง โดยปราศจากความสงสัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 ก็ตาม แต่ศาลก็สามารถให้ความยุติธรรมแก่จำเลยได้เร็วขึ้น หากศาลสามารถรับฟังข้ออ้างตามคำฟ้องและข้อโต้แย้งของจำเลยได้ด้วยและเมื่อพิจารณาถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ให้มีการถ่วงกรงโดยการไต่สวนมูลฟ้องการถ่วงกรงจะทำให้เกิดความเป็นธรรมและสมบูรณ์ยิ่งขึ้นหากศาลมีโอกาสได้รับฟังข้อเท็จจริงจากทั้งสองฝ่าย

ประเทศฝรั่งเศส การสอบสวนคดีอาญาแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ

- 1) การสอบสวนเบื้องต้น
- 2) การสอบสวนความผิดซึ่งหน้า
- 3) การสอบสวนโดยผู้พิพากษาไต่สวน

การสอบสวนโดยผู้พิพากษาไต่สวน เป็นการสอบสวนก่อนฟ้องคดีต่อศาลตัดสินผู้พิพากษาไต่สวนมีอำนาจสอบสวนอย่างกว้างขวางมาก เนื่องจากมีสถานะเป็นตุลาการ ซึ่งถือว่าเป็นผู้ให้หลักประกันเสรีภาพอยู่แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีอำนาจทุกประการที่จะเป็นประโยชน์ในการค้นหาข้อเท็จจริง ทั้งในด้านที่เป็นคุณและเป็นโทษแก่ผู้ต้องหา มีหน้าที่ไต่สวนพยานหลักฐานทั้งหมดของคดี โดยมีความมุ่งหมายที่จะรวบรวม พยาน หลักฐานตั้งแต่เริ่มแรกของทั้ง 2 ฝ่าย ไว้โดยเร็วที่สุด ไม่ใช่ไต่สวนเพียงต้องการ รู้ว่าคดีมีมูลหรือไม่ โดยดำเนินการตามหลักของระบบวิธีพิจารณาแบบไต่สวน
ผู้พิพากษาสอบสวนอาจจะสืบสวนสอบสวนได้ทั้งบุคคลที่ถูกระบุชื่อไว้ในคำร้องขอ หรือบุคคลอื่นซึ่งสงสัยว่าจะกระทำความผิด

ในการสอบสวน ผู้ต้องหาได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายหลายประการ คือ ผู้พิพากษาศาลไต่สวนหรือผู้พิพากษาอื่นเท่านั้นที่มีอำนาจสอบผู้ต้องหา เมื่อผู้ต้องหามาพบผู้พิพากษาไต่สวนในครั้งแรก ผู้พิพากษาไต่สวนจะสอบถามชื่อ และนามสกุลของผู้ต้องหาแล้วแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบถึงคำฟ้อง พร้อมทั้งแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบว่าผู้ต้องหา มีสิทธิที่จะให้การต่อสู้คดีหรือไม่ให้การใดๆเลยก็ได้ และต้องแจ้งให้ทราบว่าผู้ต้องหา มีสิทธิที่จะต่อสู้คดีโดยไม่มีทนายความ หรือจะเลือกทนายความเองหรือจะขอให้ทางกตั้ง

ทนายความให้ก็ได้ หากผู้พิพากษาสอบสวนมีคำสั่งให้ฟ้องผู้ต้องหา นั้นจะต้องให้ศาลไต่สวนชั้นที่ 2
พิจารณาอีกครั้งเสมอ

ประเทศเยอรมันประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (StOP) ได้แยกการดำเนินคดีอาญาเป็น 3
ขั้นตอนหลักคือ

1) กระบวนการดำเนินคดีอาญาขั้นต้น (Vorverfahren) อันเป็นกระบวนการในการหาข้อเท็จจริง
ต่างๆ เกี่ยวกับการกระทำความผิด เพื่อหาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ซึ่งเป็นขั้นตอนก่อนการฟ้อง
คดีอาญา

2) กระบวนการดำเนินคดีอาญาชั้นกลาง (Zwischenverfahren) เมื่อพนักงานอัยการสอบสวนเสร็จ
และสั่งให้มีการดำเนินคดีแล้ว ก่อนที่จะถึงขั้นสุดท้ายเพื่อพิจารณาพิพากษาจะต้องมีการดำเนินกระบวนการ
ในชั้นกลางก่อน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมดุลยพินิจในการสั่งให้ฟ้องคดีของพนักงานอัยการ ศาลจะ
เป็นผู้ทำหน้าที่ไต่สวนมูลฟ้องนี้ โดยศาลอาจจะสั่งให้คดีมีมูลหรือไม่มีมูลก็ได้ตามพยานหลักฐานที่นำมา
แสดง

3) กระบวนการดำเนินคดีอาญาขั้นหลัก (Hauptverfahren) เป็นกระบวนการ
ชี้ขาดคดีโดยศาลซึ่งก็คือการพิจารณาและพิพากษาคดีนั่นเอง

การดำเนินกระบวนการพิจารณาชั้นกลาง ดำเนินการโดยศาลที่พิจารณาและพิพากษาเพื่อทำการไต่สวน
มูลฟ้องในเบื้องต้น การดำเนินคดีในชั้นไต่สวนมูลฟ้องนี้ศาลอาจสั่งให้หาข้อเท็จจริงเพิ่มเติมนอกเหนือจาก
คำฟ้อง หรือสำนวนการสอบสวนของพนักงานอัยการก็ได้ ศาลต้องส่งสำเนาคำฟ้องให้จำเลยและแจ้งว่าเขา
อาจจะคัดค้านคำร้องได้ภายในเวลาที่กำหนดไว้กฎหมายอนุญาตให้จำเลยขอให้ศาลยกเลิกคดี (quash the
case) ในชั้นนี้ได้โดยไม่ต้องพิจารณา และขอให้ศาลพิจารณาพยานหลักฐานที่จำเลยยกขึ้นประกอบการ
คัดค้านหากศาลมีคำสั่งให้เปิดการพิจารณาคดี จำเลยไม่สามารถอุทธรณ์คำสั่งได้แต่พนักงานอัยการมีสิทธิ
อุทธรณ์คำสั่งไม่เปิดการพิจารณาคดีได้

ประเทศอังกฤษมีรูปแบบการไต่สวนมูลฟ้องอยู่ 2 รูปแบบคือ

(1) การไต่สวนมูลฟ้องโดยการพิจารณาพยานหลักฐาน ตาม Magistrate' Courts Act 1980 s. 6 (1)
พนักงานอัยการจะเสนอพยานหลักฐานในรูปแบบของเอกสาร โดยอยู่ภายใต้ประเภทของพยานหลักฐาน
ตามที่กฎหมายกำหนดจำเลยไม่สามารถให้การและ ไม่สามารถนำเสนอพยานหลักฐานได้ แต่จำเลยมีสิทธิ
ยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งว่าคดีโจทก์ไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอ(no case to answer)

(2) การไต่สวนมูลฟ้องโดยไม่มีการพิจารณาพยานหลักฐานตาม Magistrate ' Courts Act 1980 s. 6
(2) เป็นวิธีการซึ่งศาลสามารถส่งตัวจำเลยไปพิจารณาได้ โดยไม่ต้องพิจารณาพยานหลักฐาน ซึ่งหาก
examining justice พิจารณาพยานหลักฐานแล้วสรุปว่าคดีของโจทก์มีพยานหลักฐานเพียงพอก็จะส่งตัวจำเลย

ไปพิจารณาคดี โดยไม่ต้องพิจารณาพยานหลักฐานในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง แต่ทั้งนี้จำเลยจะต้องมี
ทนายความกระทำการแทนในคดีและไม่มีคำร้องขอว่าคดีโจทก์ไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอ

กรณีที่ศาลสั่งปล่อยจำเลยโดยเห็นว่าคดีไม่มีมูล โจทก์ไม่มีสิทธิอุทธรณ์แต่มีสิทธินำคดีมาฟ้องใหม่
กรณีที่ศาลสั่งว่าคดีมีมูล จำเลยไม่มีสิทธิอุทธรณ์ แต่ถ้าโจทก์จำเลย เห็นว่าศาล Magistrate ดำเนินกระบวนการ
พิจารณาในการไต่สวนมูลฟ้อง โดยไม่ถูกต้อง ขัดต่อกฎหมาย โจทก์และจำเลยมีสิทธิร้องขอให้ศาลสูง
ทบทวนและมีคำสั่งให้ Magistrate ไต่สวนมูลฟ้องใหม่ได้

ประเทศสหรัฐอเมริกา มีกระบวนการไต่สวนมูลฟ้องเพื่อกันกรองมูลความผิดอาญาอยู่ 2 รูปแบบ
ด้วยกันคือ

(1) การไต่สวนมูลฟ้องของ Magistrate (preliminary hearing) เป็นกรณีที่พนักงานอัยการยื่นคำฟ้อง
คดีแบบ information หมายถึง คำฟ้องเป็นลายลักษณ์อักษรที่บรรยายการกระทำความผิดของจำเลยใน
คดีอาญา ข้อหา และความผิดตามกฎหมายที่รัฐประสงค์จะให้ลงโทษ มลรัฐส่วนใหญ่ที่ใช้การฟ้องคดีอาญา
แบบ information จะกำหนดให้อัยการต้องนำคดีไปไต่สวนมูลฟ้อง ในคดีความผิดอาญาร้ายแรงก่อน
(preliminary hearing) มักจะทำในศาลแขวงที่เรียกว่า Magistrate' Courts จำเลยมีสิทธิให้การ มีสิทธิที่จะมี
ทนายความ มีสิทธิในการซักค้านพยาน และมีสิทธินำพยานเข้าสืบ แต่ทั้งนี้จำเลยสามารถคัดค้านคำสั่งของ
ศาลให้ส่งตัวจำเลยมาศาลได้ด้วยการขอให้ ยกฟ้อง หรือยกเลิก information หากเกิดความเข้าใจผิดใน
กฎหมายสารบัญญัติหรือ เกิดจากการพิจารณาคดีที่ผิดพลาด

(2) กระบวนการกั้นกรองคดีโดย Grand Jury ตาม The Fifth Amendment ของรัฐธรรมนูญ
สหรัฐอเมริกา บัญญัติว่า การฟ้องคดีอาญาความผิดร้ายแรง (felony) ต้องมีคำสั่งอนุญาตให้ฟ้องคดีโดยคณะ
ลูกขุนใหญ่ หมายความว่า เฉพาะคดีอาญาความผิดร้ายแรงเท่านั้นที่จะต้องมีการสั่งอนุญาตให้ฟ้องของ Grand
Jury ส่วนคดีอาญาความผิดเล็กน้อย (misdemeanor) ไม่ต้องได้รับอนุญาตจากคณะลูกขุนใหญ่ ในทางทฤษฎี
การ ไต่สวนมูลฟ้องโดยคณะลูกขุนใหญ่อถือว่าเป็นการให้หลักประกันอย่างหนึ่งแก่ประชาชนที่จะให้
ตัวแทนของประชาชนเข้ามามีอำนาจในการตรวจสอบการใช้อำนาจในการดำเนินคดีของรัฐหรือกล่าวอีกนัย
หนึ่ง คือ ให้ประชาชนเข้ามามีอำนาจในการตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจ และพนักงาน
อัยการ ในการฟ้องคดีอาญาผู้ที่สามารถอยู่ในห้องพิจารณาของคณะลูกขุนใหญ่ขณะไต่สวนคดีได้ คือ บุคคล
ที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น ผู้ต้องหาแม้จะเข้าร่วมได้แต่ก็ไม่มีสิทธินำเสนอพยานหลักฐานหรือ ซักค้าน
พยาน เพราะในทางทฤษฎีเชื่อว่าคณะลูกขุนเป็นตัวแทนของประชาชนไม่ใช่เป็นคู่ความในคดี รูปแบบการ
ดำเนินการจึงไม่เป็นระบบกล่าวหาหรือปฏิบัติ (adversary system)

การไต่สวนมูลฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 162 (2) บัญญัติว่า “ ในคดี
พนักงานอัยการเป็นโจทก์ไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้าเห็น สมควรจะสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องก่อนก็ได้
...” เหตุผลสำคัญก็เนื่องมาจากในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 120 วางหลักการสำคัญไว้ว่า “ ห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีใดต่อศาล โดยมีได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นมาก่อน ” ดังนั้น คดีใดที่พนักงานอัยการจะเป็นโจทก์ยื่นฟ้องคดีได้จะต้องผ่านการสอบสวนพิจารณาตั้งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมาแล้วและผ่านการพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการ ซึ่งมีระบบตรวจสอบดุลและ คานอำนาจกันระหว่างพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ แต่ทำให้การไต่สวน มูลฟ้องไม่มีหลักเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐาน ขาดความแน่นอน เพราะการจะไต่สวนมูลฟ้องหรือไม่อยู่ที่ดุลพินิจของผู้พิพากษาซึ่งผู้พิพากษาแต่ละท่านก็มีดุลพินิจที่แตกต่างกัน และ การฟ้องคดีพนักงานอัยการไม่ต้องเสนอสำนวนการสอบสวนต่อศาล กรณีจึงกล่าวได้ว่าโดยพื้นฐานแล้วการตั้งประทับฟ้องไว้พิจารณา เป็นเรื่องความเชื่อถือศรัทธาในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการ โดยแท้ แต่หากความเชื่อถือศรัทธาในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการมีความบกพร่อง ศาลอาจสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องคดีของพนักงานอัยการก่อนการประทับฟ้องได้ แต่ในทางปฏิบัติแล้วศาลจะใช้ดุลพินิจไปในทางไม่ไต่สวนมูลฟ้องจึงเห็นได้ว่าศาลไม่เข้ามาใช้กลไกการไต่สวนมูลฟ้องเป็นโอกาส ในการตรวจสอบการฟ้องคดีของอัยการเพื่อคุ้มครองสิทธิของจำเลยและไม่ได้เข้ามาดำเนินการเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมตามหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล ความจริงแล้วในชั้นไต่สวนมูลฟ้องศาลมีอิสระในการแสวงหาพยานหลักฐานที่จะฟังข้อเท็จจริงและวินิจฉัยเรื่องการรับฟ้องไว้พิจารณาแม้จะเป็นคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาถึงเจตนารมณ์ตามกฎหมาย การไต่สวนมูลฟ้องในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ก็เพื่อเป็นการถ่วงดุลว่า คดีมีมูลเพียงพอที่ศาลจะรับไว้พิจารณาต่อไปหรือไม่ และเป็นการถ่วงดุลการดำเนินคดีของเจ้าหน้าที่ของรัฐ คือ พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ โดยให้ศาลซึ่งเป็นองค์กรตุลาการเข้ามาทำหน้าที่ตรวจสอบ แต่เนื่องจากคดีได้ผ่านการสอบสวนและพิจารณาตั้งฟ้องหรือไม่ฟ้องของพนักงานอัยการแล้ว กฎหมายจึงกำหนดให้เป็นดุลพินิจศาลว่าจะไต่สวนมูลฟ้องหรือไม่ก็ได้ การที่กฎหมายห้ามมิให้พนักงานอัยการฟ้องคดี โดยไม่มีการสอบสวนกับการที่พนักงานอัยการฟ้องคดีแล้วศาลไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้องก่อนมีผลทำให้ความสำคัญของการสอบสวนเด่นชัดเข้ามาแทนที่การไต่สวนมูลฟ้อง อีกทั้งในทางปฏิบัติการสั่งคดีของพนักงานอัยการจะเป็นไปตามสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน เพราะอัยการไม่มีหน้าที่สอบสวน แม้จะมีกฎหมายบางมาตราที่ให้อำนาจพนักงานอัยการในการสั่งสอบสวนเพิ่มเติมก็ยังไม่เป็นหลักประกันเพียงพอในการอำนวยความยุติธรรม เนื่องจากการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนยื่นฟ้องแบ่งแยกเป็นชั้นสอบสวนและฟ้องร้องออกจากกันอย่างเด็ดขาด ทำให้การดำเนินคดีอาญาชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวนเป็นอิสระจากการคานอำนาจ ประกอบกับในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนจะกระทำตนเป็นคู่ความกับผู้ต้องหาเอง การรวบรวมพยานหลักฐานจึงมุ่งพิสูจน์ให้ได้ว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดทำให้ส่งผลถึงการพิจารณาพยานหลักฐานเพื่อสั่งฟ้องของพนักงานอัยการ ซึ่งจะได้

พิจารณาเฉพาะพยานหลักฐานที่ปรากฏในสำนวนการสอบสวนตามความเห็นของพนักงานสอบสวนฝ่ายเดียว

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 165 บัญญัติว่า ในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ กฎหมายยังไม่ถือว่าจำเลยมีฐานะเป็นจำเลย ในระหว่างการไต่สวน มูลฟ้อง ดังนั้นการไต่สวนมูลฟ้องจึงไม่จำเป็นต้องกระทำต่อหน้าจำเลย จำเลยมีสิทธิที่จะ มาฟังการไต่สวนมูลฟ้องหรือไม่ก็ได้ กฎหมายห้ามศาลถาม ทำให้การจำเลย และจำเลย ยังไม่มีสิทธิต่อผู้คดีโจทก์ จำเลยทำได้เพียงซักค้านพยานโจทก์เท่านั้น ส่วนในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ จำเลยมีฐานะเป็นจำเลยแล้ว การไต่สวนมูลฟ้องจึงต้องกระทำต่อหน้าจำเลย จำเลยมีสิทธิต่อผู้คดีโจทก์ได้เหมือนในชั้นพิจารณาทุกประการ ยกเว้นการนำพยานหลักฐานเข้าสืบ ข้อที่เหมือนกันระหว่างสิทธิของจำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้องในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์กับคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ คือ จำเลยไม่มีสิทธินำพยานเข้าสืบในชั้นไต่สวนมูลฟ้องแต่มีสิทธิตั้งทนายความเข้าร่วมในการซักค้านพยานโจทก์ ส่วนข้อแตกต่าง คือ จำเลยในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ จำเลยยังไม่มีฐานะเป็นจำเลยจนกว่าศาลจะมีคำสั่งประทับฟ้อง เมื่อจำเลยยังไม่ตกเป็นจำเลยตามกฎหมายจึงไม่มีสิทธิให้การ และไม่มีสิทธิอุทธรณ์หรือฎีกาเพราะถือว่าไม่ใช่คู่ความในคดี ส่วนจำเลยในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ จำเลยตกเป็นจำเลยทันทีตั้งแต่วันที่โจทก์ยื่นฟ้อง จำเลยจึงมีสิทธิยื่นคำให้การและมีสิทธิอุทธรณ์ฎีกา

ข้อจำกัดสิทธิของจำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีอยู่ 3 ประการ คือ

1) ห้ามนำพยานเข้าสืบ การที่กฎหมายกำหนดไม่ให้โจทก์มีสิทธิสืบพยานในชั้นนี้ เพราะกฎหมายไม่ต้องการให้เริ่มกระบวนการพิจารณาเต็มรูปแบบ และเพื่อให้กระบวนการไต่สวนมูลฟ้องเกิดความกระชับสามารถแล้วเสร็จไปภายในระยะเวลาอันควร แต่หากจำเลยประสงค์ที่จะซักค้านพยานฝ่ายโจทก์ ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องก็สามารถกระทำได้เพื่อช่วยตรวจสอบว่าพยานโจทก์ที่นำมาสืบนั้นมีความน่าเชื่อถือเพียงใด แต่การที่กฎหมายห้ามมิให้จำเลยนำพยานเข้าสืบถือเป็นข้อจำกัดสิทธิที่ทำให้จำเลยไม่สามารถนำเสนอพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ได้ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง

2) ห้ามศาลถามคำให้การจำเลยในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ การที่กฎหมายไม่ถือว่าจำเลยอยู่ในฐานะเช่นนั้น แม้จะเป็นข้อดีตรงที่ศาลไม่สามารถจะบังคับจำเลย หรือจำกัดเสรีภาพของจำเลยได้ จำเลยจึงไม่ต้องจัดหาหลักประกันเพื่อประกันตัวในระหว่างไต่สวนมูลฟ้อง และไม่ต้องไปศาลในเวลาไต่สวนมูลฟ้อง แต่การที่กฎหมายมิให้ถือว่าจำเลยตกอยู่ในฐานะจำเลยก็เป็นการตัดสิทธิของจำเลย ทำให้จำเลยไม่สามารถยื่นคำให้การหรือกล่าวอ้างข้อเท็จจริงหรือแสดง

พยานหลักฐานใดที่เป็นประโยชน์แก่ตน เพื่อแสดงว่าตนเองเป็นผู้บริสุทธิ์ได้ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ศาลจึงไม่อาจล่วงรู้ข้อเท็จจริงของฝ่ายจำเลย และไม่ได้ฟังความจากฝ่ายจำเลยเพื่อประกอบการวินิจฉัยว่าสมควรจะรับฟ้องไว้พิจารณาคดีหรือไม่

3) จำเลยไม่มีสิทธิอุทธรณ์หรือฎีกาในกรณีที่ศาลมีคำสั่งว่าคดีมีมูล แต่กฎหมายกลับให้สิทธิโจทก์สามารถอุทธรณ์หรือฎีกาได้ถ้าศาลมีคำสั่งไม่มีมูลทั้ง ๆ ที่จำเลยเป็นผู้ได้รับความเสียหายโดยตรง เพราะการที่ศาลมีคำสั่งประทับฟ้องไว้พิจารณาทำให้จำเลยได้รับความเสียหายต่อเกียรติยศ ชื่อเสียง และอาจถูกจำกัดเสรีภาพ ถูกจำคุก กักขัง หากศาลไม่อนุญาตให้ประกันตัว

ข้อดีและข้อเสียของการให้สิทธิจำเลยยื่นคำให้การและนำพยานเข้าสืบมีดังนี้

ข้อดี

- 1) ศาลได้รับฟังข้อเท็จจริงจากคู่ความทั้งสองฝ่าย ทำให้เกิดความรอบคอบในการวินิจฉัยมากยิ่งขึ้น
- 2) เมื่อศาลเห็นพยานหลักฐานทั้งสองฝ่ายแล้วก็จะทำให้การพิจารณาคดีเป็นไปโดยรวดเร็ว
- 3) ทำให้โจทก์ต้องใช้ความระมัดระวังในการฟ้องคดีมากขึ้น เพราะจำเลยสามารถนำพยานเข้าสืบเพื่อทำลายน้ำหนักของพยานโจทก์ได้

4) กรณีที่พยานมาเบิกความในชั้นไต่สวนมูลฟ้องแล้ว โจทก์ไม่สามารถนำตัวพยานมาเบิกความในชั้นพิจารณาได้ ศาลสามารถนำคำเบิกความในชั้นไต่สวนมูลฟ้องมารับฟังได้

5) ประจักษ์พยานสามารถจดจำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้แม่นยำ เพราะเหตุการณ์เพิ่งผ่านพ้นไปไม่นาน

ข้อเสีย

1) เมื่อจำเลยสามารถนำพยานเข้าสืบในชั้นไต่สวนมูลฟ้องได้ โจทก์ก็ต้องนำพยานมาสืบอย่างเต็มที่ ทำให้การไต่สวนมูลฟ้องเป็นกลายเป็นการพิจารณาคดีไป ซึ่งเป็นการขัดกับวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่ต้องการให้เป็นเพียงการคัดกรองในเบื้องต้นเท่านั้น โดยให้ศาลรับฟังเพียงว่าคดีมีมูลพอที่จะประทับฟ้องไว้พิจารณาคดีต่อไปหรือไม่ ไม่ใช่พิจารณาว่าจำเลยกระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่

2) ทำให้เกิดความล่าช้าและซับซ้อนในการพิจารณาคดี

3) เป็นการเสียเวลาแก่คู่ความและพยานที่จะต้องมาเบิกความหลายครั้ง

4) อาจทำให้คดียืดเยื้อเนื่องมาจากศาลต้องใช้ความระมัดระวังในการงดสืบพยานหรือตัดพยาน เพราะอาจถูกครหาว่าไม่เป็นกลาง

5) หากจำเลยนำพยานเข้าสืบโดยแสดงหลักฐานสำคัญในคดีแล้ว ถ้าศาลรับฟังว่ามีมูลอาจทำให้ความน่าเชื่อถือหรือน้ำหนักพยานของจำเลยลดน้อยถอยลง

6) เมื่อโจทก์ทราบแนวทางในการต่อสู้ของจำเลยแล้วอาจยื่นคำร้องแก้ไขหรือเพิ่มเติมคำฟ้อง เพื่อปิดข้ออ้างและข้อต่อสู้ของจำเลย

จากการศึกษาพบว่า การที่กฎหมายจำกัดสิทธิจำเลยในการนำพยานเข้าสืบ

และ ห้ามมิให้ยื่นคำให้การในคดีที่ราษฎรเป็น โจทก์ ทำให้จำเลยไม่มีโอกาสกล่าวอ้างข้อเท็จจริงที่แสดงว่าตนเองเป็นผู้บริสุทธิ์ ศาลจึงรับฟังข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานของโจทก์เพียงฝ่ายเดียว อันเป็นการขัดกับหลักฟังความทุกฝ่าย หากศาลมีโอกาสรับฟังข้อเท็จจริงทั้งสองฝ่ายบ้างพอสมควร ก็น่าจะทำให้การกลั่นกรองคดีของศาลเป็นไป

โดยละเอียดรอบคอบและเป็นการคุ้มครองสิทธิของจำเลยมากยิ่งขึ้น ประกอบกับการ ชักค้ำพยานโจทก์ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะพิสูจน์ว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์และทำให้ศาลยกฟ้องคดีในชั้นได้สวนมูลฟ้องได้ อีกทั้งบทบาทของศาลที่จะเข้ามาค้นหาความจริงในชั้นได้สวนมูลฟ้องยังมีไม่มากเพียงพอ เพราะศาลวางตัวเป็นกลางตามแบบอย่างของศาลในระบบคอมมอนลอว์

จากการศึกษากฎหมายของต่างประเทศจะเห็นได้ว่าทุกประเทศให้สิทธิแก่จำเลยในชั้นได้สวนมูลฟ้อง คือ ให้สิทธิที่จะให้การหรือสิทธิที่จะร้องขอว่าคดีของโจทก์ไม่มีมูล เช่น ประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน หรือให้สิทธิจำเลยนำสืบพยานหลักฐานได้ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้เขียนเห็นควรให้มีการแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 162 ให้มีการได้สวนมูลฟ้องไม่ว่าในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์หรือราษฎรเป็นโจทก์ แก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 165 ให้จำเลยสามารถนำพยานเข้าสืบได้ เพื่อเป็นการแก้ไขข้อจำกัดสิทธิและก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่จำเลย หากจำเลยเชื่อมั่นว่าพยานหลักฐานที่ตนมีอยู่นั้นสามารถทำให้ศาลยกฟ้องโจทก์ในชั้นได้สวนมูลฟ้อง ยกเลิกข้อจำกัดสิทธิที่ห้ามศาลถามคำให้การในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ ซึ่งมีผลทำให้จำเลยมีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การอย่างใดก็ได้ เพราะศาลอาจจะไม่ทราบประเด็นใดดีเท่ากับจำเลย แก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 170 วรรคแรก ให้สิทธิจำเลยสามารถอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นได้หากมีคำสั่งมีมูล โดยคำสั่งของศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด และแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 171 ให้ศาลมีอำนาจเรียกสำนวนการสอบสวนจากพนักงานอัยการมาเพื่อประกอบการวินิจฉัยในชั้นได้สวนมูลฟ้อง

ข้อเสนอแนะ

2.1 ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการใช้ดุลยพินิจในการได้สวนมูลฟ้องกรณีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120 วางหลักสำคัญไว้ว่า ห้ามมิให้พนักงานอัยการฟ้องคดีอาญา โดยมีได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นมาก่อน กฎหมายจึงกำหนดเป็นดุลยพินิจของศาลที่จะได้สวนมูลฟ้องหรือไม่ก็ได้ เพราะได้ผ่านการกลั่นกรองจากพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการมาแล้ว การจะได้สวนมูลฟ้องหรือไม่อยู่ที่ดุลยพินิจของผู้พิพากษาแต่ละท่าน แต่ทำให้การได้สวนมูลฟ้องไม่มีหลักเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานขาดความแน่นอน ซึ่งในทางปฏิบัติศาลจะใช้ดุลยพินิจไปในทางไม่ได้สวน

มูลฟ้อง อันอาจขัดต่อเจตนารมณ์ของกฎหมายที่กำหนดให้มีการ ไล่สวนมูลฟ้องเพื่อเป็นการถ่วงการ การดำเนินคดีของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการอีกชั้นหนึ่ง การที่พนักงานอัยการฟ้องแล้วศาลไม่ ต้องไล่สวนมูลฟ้องก่อนมีผล ทำให้ความสำคัญของการสอบสวนเด่นชัดเข้ามาแทนที่การ ไล่สวนมูลฟ้อง อีกทั้งในทางปฏิบัติการสั่งคดีของพนักงานอัยการจะเป็นไปตามสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน เพราะอัยการไม่มีหน้าที่สอบสวน แม้จะมีกฎหมายให้อำนาจพนักงานอัยการสอบสวนเพิ่มเติมก็ยังไม่เป็น หลักประกันเพียงพอในการอำนวยความยุติธรรม เนื่องจากการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนยื่นฟ้องแบ่งแยกเป็น ชั้นสอบสวนและฟ้องร้องออกจากกันอย่างเด็ดขาด ทำให้การดำเนินคดีอาญาชั้นสอบสวนของพนักงาน สอบสวนเป็นอิสระจากการคานอำนาจ ประกอบกับในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนจะกระทำตนเป็น คู่ความกับผู้ต้องหาเอง การรวบรวมพยานหลักฐานจึงมุ่งพิสูจน์ให้ได้ว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดทำให้ ส่งผลถึงการพิจารณาพยานหลักฐานเพื่อสั่งฟ้องคดีของพนักงานอัยการ

ผู้ศึกษาเห็นว่า สมควรที่จะให้มีการไล่สวนมูลฟ้องในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ โดยให้ ศาลเข้ามามีหน้าที่ตรวจสอบถ่วงดุลอีกครั้งหนึ่ง เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของจำเลย จึงเห็น ควรให้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 162 โดยมีข้อความดังนี้

“ ถ้าฟ้องถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ให้ศาลจัดการส่งต่อไปนี้

ให้ศาลทำการไล่สวนมูลฟ้อง ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพ ให้ศาลประทับฟ้องไว้พิจารณา ”

นอกจากนั้นในทางปฏิบัติศาลควรจะมีบทบาท Active ในชั้นไล่สวนมูลฟ้องมากกว่าที่เป็นอยู่ ในปัจจุบัน โดยมีวัตถุประสงค์ในการค้นหาความจริงทำให้ศาลสามารถใช้ดุลยพินิจรับฟังพยานหลักฐาน เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ได้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งยังทำให้การพิจารณาเป็นไปอย่างรวดเร็ว และเป็นธรรม ประกอบกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 171 วรรคแรก ห้ามมิให้น่า บพัญญูถือว่าด้วยการสอบสวนและการพิจารณา เว้นแต่ มาตรา 175 มาบังคับแก่การไล่สวนมูลฟ้องโดย อนุโลม ซึ่งมาตรา 175 ให้อำนาจศาลเรียกสำนวนการสอบสวนจากพนักงานอัยการมาเพื่อประกอบการ วินิจฉัยได้ จึงทำให้ชั้นไล่สวนมูลฟ้องศาลไม่อาจเรียกสำนวนจากพนักงานอัยการมาเพื่อประกอบการ วินิจฉัยได้ จึงสมควรแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 171 วรรคแรก ให้มีข้อความดังนี้ “ให้น่าบพัญญูถือว่าด้วยการสอบสวนและการพิจารณา มาบังคับแก่การไล่สวนมูลฟ้องโดยอนุโลม...”

2.2 ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับสิทธิของจำเลยชั้นไล่สวนมูลฟ้องกรณีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์

ในชั้นไล่สวนมูลฟ้องกฎหมายจำกัดสิทธิในการดำเนินคดีของจำเลย

โดยห้ามมิให้จำเลยนำสืบพยานทำให้จำเลยไม่มีโอกาสกล่าวอ้างข้อเท็จจริงที่แสดงว่าตนเองบริสุทธิ์ การ แสวงหาข้อเท็จจริงก็ทำได้อย่างจำกัด เพราะศาลไม่รู้ประเด็นได้ดีเท่าจำเลย ศาลจึงรับฟังข้อเท็จจริงจาก พยานหลักฐานของโจทก์ฝ่ายเดียว อันเป็นการขัดต่อหลักการรับฟังคู่ความทุกฝ่าย

ผู้ศึกษาเห็นว่า ควรให้จำเลยสามารถนำพยานหลักฐานเข้าสืบในชั้นไต่สวนมูลฟ้องเพื่อเป็นการแก้ไขข้อจำกัดสิทธิและก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่จำเลย หากจำเลย เชื่อมั่นว่าพยานหลักฐานที่ตนมีอยู่นั้นสามารถทำให้ศาลยกฟ้องโจทก์ในชั้นไต่สวน

มูลฟ้อง อีกทั้งหากจำเลยสามารถนำพยานหลักฐานเข้าสู่สำนวนได้แล้วก็จะทำให้การวินิจฉัยของศาลมีประสิทธิภาพและสามารถคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของจำเลยได้อย่างเต็มที่ ดังนั้น จึงเห็นควรให้มีการปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 165 ให้จำเลยสามารถนำพยานเข้าสืบในชั้นไต่สวนมูลฟ้องได้ โดยมีข้อความดังนี้

“ ในคดีซึ่งพนักงานอัยการเป็นโจทก์ ในวันไต่สวนมูลฟ้องให้จำเลยมาหรือคุมตัวมาศาล ให้ศาลส่งสำเนาฟ้องแก่จำเลยรายตัวไป เมื่อศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริงแล้วให้อ่านและอธิบายฟ้องให้ฟัง และถามว่าได้กระทำผิดจริงหรือไม่จะให้การต่อสู้คดีอย่างไรบ้าง คำให้การของจำเลยให้จดไว้ ถ้าจำเลยไม่ยอมให้การก็ให้ศาลจดยางานไว้และดำเนินการต่อไป

ในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ ศาลมีอำนาจไต่สวนมูลฟ้องลับหลังจำเลยให้ศาล ส่งสำเนาคำฟ้องแก่จำเลยรายตัวไป กับแจ้งวันนัดไต่สวนให้จำเลยทราบ จำเลยจะมาฟังการไต่สวนมูลฟ้องโดยตั้งทนายให้ซักค้านพยานโจทก์ด้วยหรือไม่ก็ได้ หรือจำเลยจะไม่มาแต่ตั้งทนายมาซักค้านพยานโจทก์ก็ได้ จำเลยจะให้คำให้การหรือไม่ให้การอย่างใดก็ได้ และก่อนที่ศาลประทับฟ้องมิให้ถือว่าจำเลยอยู่ในฐานะเช่นนั้น ”

2.3 ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับสิทธิของจำเลยชั้นไต่สวนมูลฟ้องกรณีที่ราษฎรเป็นโจทก์

ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องกรณีที่ราษฎรเป็นโจทก์นั้นกฎหมาย ห้ามมิให้จำเลยนำพยานเข้าสืบ แต่มีสิทธิแต่งตั้งทนายความมาซักค้านพยานหลักฐานของโจทก์และก่อนที่ศาลจะประทับรับฟ้องกฎหมายยังไม่ถือว่าจำเลยอยู่ในฐานะของจำเลยตามกฎหมายการ ที่กฎหมายห้ามมิให้จำเลยนำพยานเข้าสืบ ทำให้จำเลยไม่มีโอกาสกล่าวอ้างข้อเท็จจริงที่แสดงว่าตนเองเป็นผู้บริสุทธิ์ ศาลจึงรับฟังข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานของโจทก์เพียงฝ่ายเดียวอันเป็นการขัดกับหลักฟังความทุกฝ่าย หากศาลมีโอกาสรับฟังข้อเท็จจริงทั้งสองฝ่ายบ้างพอสมควรก็น่าจะทำให้การกลั่นกรองคดีของศาลเป็นไปโดยละเอียดรอบคอบและเป็นการคุ้มครองสิทธิของจำเลยมากยิ่งขึ้น ประกอบกับการซักค้าน

พยานโจทก์ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะพิสูจน์ว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์และทำให้ศาลยกฟ้องคดีในชั้นไต่สวนมูลฟ้องได้ อีกทั้งบทบาทของศาลที่จะเข้ามาค้นหาความจริง ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องยังมีไม่มากเพียงพอ เพราะศาลวางตัวเป็นกลางตามแบบอย่างของศาลในระบบคอมมอนลอว์

ผู้ศึกษาเห็นว่า ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องที่ราษฎรเป็นโจทก์สมควรให้จำเลยสามารถยื่นคำให้การและนำสืบพยานหลักฐานของตน เพื่อให้พยานหลักฐานของฝ่ายจำเลยสามารถเข้าสู่สำนวนได้ รวมทั้งทำให้

ศาลรับทราบประเด็นในคดีมากยิ่งขึ้น ทำให้การวินิจฉัยของศาลมีประสิทธิภาพและสามารถคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของจำเลยได้อย่างเต็มที่ โดยให้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 165 ให้มีใจความเช่นเดียวกับข้อ 2.2.2 ดังกล่าวข้างต้น

2.4 ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับสิทธิในการอุทธรณ์ ฎีกา

ในชั้นได้สวนมูลฟ้องไม่ว่ากรณีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์หรือราษฎรเป็นโจทก์ หากศาลมีคำสั่งว่าคดีไม่มีมูล กฎหมายให้สิทธิโจทก์ อุทธรณ์ ฎีกาได้ ส่วนกรณีที่ศาลมีคำสั่งว่าคดีมีมูลกฎหมายกลับจำกัดสิทธิของจำเลยในการอุทธรณ์ ฎีกา ทั้งๆที่จำเลยเป็นผู้ที่ได้รับความเสียหายโดยตรงต่อชื่อเสียงเกียรติยศ และอาจถูกคุมขังได้ หากศาล ไม่อนุญาตให้ประกันตัว เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพสมควรที่จะให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาคดีพิจารณากลับกรองอีกชั้นหนึ่ง

ผู้ศึกษาเห็นว่า สมควรให้จำเลยสามารถอุทธรณ์คำสั่งของศาลที่สั่งว่า มีมูลได้ โดยการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 170 วรรคแรก โดยมีข้อความดังนี้ “คู่ความมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้น ตามบทบัญญัติว่าด้วยลักษณะอุทธรณ์ คำสั่งของศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด...”

บรรณานุกรม

หนังสือ

คณิต ฌ นคร. **ประมวลกฎหมายอาญา: หลักกฎหมายและพื้นฐานการเข้าใจ**. กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม, 2536.

_____. **กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทโรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด, 2549.

คณิง ภาไชย. **กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทโรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด, 2548.

ณรงค์ ใจหาญ. **หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทโรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด, 2547.

ธานีศ เกศวพิทักษ์. **คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 3-4**. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2548.

วรพจน์ วิสสุตพิชญ์. **สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2538.

วิษณุ เครืองาม. **กฎหมายรัฐธรรมนูญ**. กรุงเทพมหานคร: ธีรานุสรณ์การพิมพ์, 2521.

สัญญา ธรรมศักดิ์. **คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1 ถึง ภาค 3 มาตรา 1-171**.

กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2535.

บทความในวารสาร

โกเมน ภัทรภิรมย์. “การสอบสวนคดีอาญาในประเทศฝรั่งเศส.”, *อัยการนิเทศ* 32 (2513): 155-182.

คณิต ฌ นคร. “วิธีพิจารณาความอาญาไทย: หลักกฎหมายกับทางปฏิบัติที่ไม่ตรงกัน.” *วารสารนิติศาสตร์* 3, 15 (กันยายน 2528): 1-5.

ชวเลศ โสภณวัต. “กฎหมายลักษณะพยานของไทยเป็นกฎหมายในระบบกล่าวหา จริงหรือ.”, *อัยการนิเทศ* 6, 28 (2524): 36-37.

พรเพชร วิชิตชลชัย. “การสอบสวนไม่ใช่เงื่อนไขการฟ้องคดีอาญาต่อศาลในระบบกฎหมายสหรัฐอเมริกา: ข้อพิจารณาในการวิเคราะห์บทคัดพยานหลักฐาน.” *วารสารรพี* (2549): 146-166.

_____. “การชี้สองสถานหรือการสอบคำให้การจำเลยในคดีอาญาตามหลักกฎหมายอเมริกัน.” *จุลพาห* 5, 40 (กันยายน 2536): 103-113.

อมร อินทรกำแหง, “การดำเนินคดีอาญาในสหรัฐอเมริกา”, *จุลพาห* 19 (2520): 229-230.

วิทยานิพนธ์

ธีรณันต์ คุริยะสาย. “สิทธิของจำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550.

อนันต์ ขมจินดา. “การไต่สวนมูลฟ้องในกรณีพนักงานอัยการเป็นโจทก์.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528.

กฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550.

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พุทธศักราช 2499 ราชกิจจานุเบกษา 126 ตอนที่ 16 ลงวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2499.